

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN (print) 2708-7530
DOI: 10.52058/2708-7530-2025-1(55)

НАУКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

СЕРІЯ: "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ", СЕРІЯ: "ПРАВО",
СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА", СЕРІЯ: "ПЕДАГОГІКА",
СЕРІЯ: "ПСИХОЛОГІЯ", СЕРІЯ: "МЕДИЦИНА"

Мир у нашій Україні

Випуск 1(55)

2025

ISSN (print) 2708-7530

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55))

Наукові перспективи: журнал. 2025. № 1(55) 2025. С.2028

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 р. № 1188 журналу присвоєно категорію "Б" із галузей науки: державне управління, право та економіка

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 27.01.2025, № 9/1-25)

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB № 24436-14376P від 09.06.2020 р.

Журнал видається за підтримки Міжнародного економічного інституту (Есеніце, Чехія) та КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

Жукова Ірина Віталіївна — кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, Лауреат премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності, Лауреат Всеукраїнської премії «Інновація в освіті — 2018», м. Київ, Україна

Заступники Головного редактора:

Янчук Артем Олександрович — доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, Заступник керівника Апарата Верховної Ради України (Київ, Україна);

Непомнящий Олександр Михайлович — доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор, Дійсний член Академії будівництва України, професор кафедри архітектури і просторового планування Національного авіаційного університету (Київ, Україна). Заслужений будівельник України, Почесний працівник будівництва та архітектури, державний службовець 3 рангу (Київ, Україна);

Дацій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна);

Клименко Н.Г. <i>ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ: ДОСВІД ІЗРАЇЛЮ</i>	322
Климчук О.В., Вишнівський М.В. <i>ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА</i>	329
Климчук О.В., Поворознюк С.П. <i>ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДРИЄМНИЦТВА</i>	343
Криштанович М.Ф. <i>РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ЕПОХУ ІНДУСТРІЇ 4.0</i>	357
Кукарцев О.В. <i>ІСТОРИКО-ПОРІВНЯЛЬНИЙ МЕТОД У СТРУКТУРНОМУ ФУНКЦІОНАЛІЗМІ</i>	367
Логачов Д.О., Філіппова В.Д. <i>ЛОКАЛЬНА МОДЕЛЬ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНСТРУКТ</i>	378
Марутян Р.Р. <i>ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ</i>	389
Молибога Р.М. <i>МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ У ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ</i>	400
Пархоменко-Куцевіл О.І. <i>ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СУТНІСТЬ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	412
Проніна О.В., Оленковська Л.П. <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	424
Проніна О.В., Семенко О.В. <i>СТРАТЕГІЯ РЕФОРМИ ТА РОЗВИТОК ЦИФРОВІЗАЦІЇ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ</i>	438
П'ятничук І.Д. <i>МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ</i>	453

УДК [334.722:364.46]:355.271(477)

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)-343-356](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55)-343-356)

Климчук Олександр Васильович доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та менеджменту, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, тел.: (097) 263-37-02, <https://orcid.org/0000-0002-9427-9561>

Поворознюк Сергій Петрович здобувач наукового ступеня доктор філософії кафедри публічного управління та менеджменту, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, тел.: (067) 984-06-09, <https://orcid.org/0009-0003-5956-1371>

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Анотація. Розвиток соціального підприємництва сприяє не лише створенню нових робочих місць, але й забезпечує реалізацію інноваційних підходів до вирішення таких нагальних державних проблем, як боротьба з бідністю, соціальна нерівність, екологічна безпека, сталий розвиток регіонів тощо. В Україні цей процес значною мірою стримується через низку об'єктивних і суб'єктивних бар'єрів, а також слабкий рівень інтеграції інновацій у механізми державної політики. Значної актуальності соціальне підприємництво набуває в умовах війни та післявоєнного періоду, що обумовлює важливість пошуку інноваційних механізмів їх вирішення.

Узагальнивши міжнародний досвід, визначено базові підходи до пояснення сутності та особливостей господарської діяльності у сфері соціального підприємництва. При цьому сформульовано чотири ключових завдання у напрямі запровадження концепційних основ під час здійснення соціалізації підприємств.

Відзначено, що соціальне підприємництво, перетворюється на дієвий механізм вирішення суспільних проблем в Україні. На основі комбінування різних типів інновацій запропоновано типологію інновацій у сфері розвитку соціального підприємництва, яка має сім складових. При цьому держава має відігравати ключову роль у створенні сприятливих умов для розвитку соціального підприємництва, використовуючи відповідні напрями впливу.

Встановлено, що інноваційні засади формування державної політики у сфері соціального підприємництва є вектором для досягнення сталого

соціально-економічного прогресу. Впровадження сучасних інструментів і технологій та активна участь зацікавлених сторін сприятиме створенню справедливого та інклюзивного суспільства. У подальшому доцільно зосередитися на деталізації механізмів міжсекторної взаємодії, створенні цифрових екосистем для соціальних підприємств, а також розробці індикаторів оцінки впливу державної політики на розвиток соціального підприємництва.

Ключові слова: державне управління, соціальне підприємництво, світовий досвід, інноваційна діяльність, напрями державної політики, соціальний ефект, економічний розвиток.

Klymchuk Oleksandr Vasylovych Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Public Administration and Management, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, tel.: (097) 263-37-02, <https://orcid.org/0000-0002-9427-9561>

Povorozniuk Serhii Petrovych PhD student of the Department of Public Administration and Management, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, tel.: (067) 984-06-09, <https://orcid.org/0009-0003-5956-1371>

INNOVATIVE PRINCIPLES OF STATE POLICY FORMATION IN ENSURING THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP

Abstract. The development of social entrepreneurship not only helps to create new jobs, but also ensures the implementation of innovative approaches to solving such pressing public problems as poverty alleviation, social inequality, environmental safety, sustainable regional development, etc. In Ukraine, this process is largely constrained by a number of objective and subjective barriers, as well as a weak level of integration of innovations into public policy mechanisms. Social entrepreneurship is becoming increasingly relevant in the context of war and the post-war period, which makes it important to find innovative mechanisms to solve them.

Having summarized international experience, the article identifies basic approaches to explaining the essence and features of economic activity in the field of social entrepreneurship. At the same time, four key tasks are formulated in the direction of introducing the conceptual framework for the socialization of enterprises.

It is noted that social entrepreneurship is becoming an effective mechanism for solving social problems in Ukraine. On the basis of combining different types of

innovations, the authors propose a typology of innovations in the field of social entrepreneurship development, which has seven components. At the same time, the state should play a key role in creating favorable conditions for the development of social entrepreneurship, using appropriate areas of influence.

It is established that the innovative principles of forming the state policy in the field of social entrepreneurship are a vector for achieving sustainable socio-economic progress. The introduction of modern tools and technologies and the active participation of stakeholders will help create a fair and inclusive society. In the future, it is advisable to focus on detailing the mechanisms of cross-sectoral cooperation, creating digital ecosystems for social enterprises, and developing indicators for assessing the impact of public policy on the development of social entrepreneurship.

Keywords: public administration, social entrepreneurship, global experience, innovation, public policy directions, social effect, economic development.

Постановка проблеми. У світовому розрізі соціальне підприємництво наразі виступає одним із ключових інструментів для комплексного вирішення соціальних, економічних та екологічних проблем, з якими постійно стикається сучасне суспільство. Розвиток соціального підприємництва сприяє не лише створенню нових робочих місць (підвищенню зайнятості населення), але й забезпечує реалізацію інноваційних підходів до вирішення таких нагальних державних проблем, як боротьба з бідністю, соціальна нерівність, екологічна безпека, сталий розвиток регіонів тощо. Не зважаючи на висвітлені позитивні аспекти, розвиток соціального підприємництва в Україні значною мірою стримується через низку бар'єрів, серед яких відсутність чіткої нормативно-правової бази, обмежений доступ до фінансування, недостатній рівень обізнаності суспільства та підприємців про соціальні ініціативи, а також слабкий рівень інтеграції інновацій у механізми державної політики.

До того ж, актуальним стає проблематика соціального підприємництва в умовах війни та післявоєнного періоду, оскільки посилюється прояв соціальних, економічних і політичних проблем, що обумовлює важливість пошуку інноваційних механізмів їх вирішення. У цьому контексті мають значення процеси регулювання цієї діяльності, щоб виокремити перспективні напрями його підтримки державою для вирішення назрілих соціально-економічних проблем наявних вразливих груп населення, до яких внаслідок військових дій доєдналися тимчасово переміщені особи та біженці.

Тому на сучасному етапі державні органи управління мають відігравати домінуючу роль у створенні сприятливих умов для становлення та подальшого розвитку соціального підприємництва. Натомість, традиційні підходи до розробки державної політики часто виявляються недостатньо ефективними в умовах динамічних змін суспільства та економіки. Така ситуація обумовлює

необхідність застосування інноваційних засад, що враховують використання новітніх технологій, міжнародного досвіду та адаптацію державної політики до реальних потреб соціальних підприємців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку та становлення соціального підприємництва, як одного із пріоритетних інноваційних інструментів сучасної співпраці громади з бізнесом та владою, породжує значний науковий інтерес серед когорти вітчизняних та зарубіжних дослідників. Серед них вагомі здобутки мають: О. Ачкасова, Л. Біланіч, А. Бочарнікова, Дж. Вей-Скіллерн, С. Вурро, О. Голубєв, О. Голубка, Дж. Дефорні, О. Дороніна, Ю. Кірсанов, А. Корнецький, Т. Лайонс, Дж. Мейр, В. Назарук, М. Ніссенс, С. Осипова, Е. Остін, Дж. Робінсон, А. Свинчук, Ф. Спреклі, Х. Стівенсон, Л. Шаульська, К. Хокертс та інші.

Водночас, значний прошарок питань щодо формування державної політики відносно ефективного застосування інструментів, методів і важелів та публічного регулювання розвитку соціального підприємництва, як специфічного (соціально-економічного) напрямку господарської діяльності, особливо в період військового стану в Україні та масового зростання кількості соціально не захищених верств населення, є наразі досить актуальним і потребує проведення подальших наукових досліджень у цій сфері.

Мета статті – дослідження системних аспектів у формуванні державної політики щодо забезпечення розвитку соціального підприємництва в Україні на інноваційних засадах.

Виклад основного матеріалу. Для різних етапів розвитку будь-якого суспільства постійно виникають характерні соціально-економічні проблеми загальносуспільного, групового та особистого характеру, що створює відповідні передумови та підходи до їх комплексного розуміння, аналізу та вирішення. Світовий досвід яскраво засвідчує той факт, що незважаючи на постійне зростання витрат у суспільних фондах споживання, підвищення рівня корпоративної соціальної відповідальності бізнесу, зростання кількості та активізацію діяльності різнопланових громадських організацій, на сучасному етапі ще не вирішено значне коло нагальних соціально-економічних проблем суспільства. Така ситуація у сучасних умовах вказує на недостатню ефективність традиційних способів вирішення найбільш болючих соціальних проблем у суспільстві, зокрема подолання зростаючої бідності й безробіття, задіяння до активного життя соціально вразливих категорій населення тощо. Окреслена дилема відносно взаємозалежності між існуючими проблемами та можливостями кожного індивіда знаходити шляхи для їх ефективного вирішення знаходиться в активному пошуку та застосуванні нових підходів інноваційного характеру до ефективного регулювання у соціально-економічній сфері суспільства, що неодмінно має передбачити процеси диверсифікації

економічних ресурсів, сталого розвитку та пошуку державними органами управління нових форм організації надання суспільству якісних соціальних послуг. За таких умов суттєві перспективи на майбутнє може мати запровадження та масштабний розвиток соціального підприємництва, як інноваційного напрямку господарської діяльності.

В умовах глобалізації та суспільних викликів виникає необхідність у зміні підходів до державної політики для підтримки цього сектору. Важливу роль у цьому відіграє інноваційний підхід та запровадження інноваційних засобів для ефективного управління державною політикою у цій сфері, що передбачає синергію державних, громадських та приватних стейкхолдерів. Головні виклики полягають у визначенні оптимальних моделей взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства, забезпеченні прозорих механізмів фінансової підтримки, стимулюванні інновацій та створенні ефективної комунікації між усіма зацікавленими сторонами. Таким чином, постає необхідність формування нових підходів до державної політики, які сприятимуть комплексному розвитку соціального підприємництва в Україні та підвищенню його впливу на економіку та суспільство.

О. Голубєв зауважує, що світова наука і практики не мають єдиного підходу до визначення категорії “соціальне підприємництво”, проте більшість із наявних визначень сфокусовані на використанні бізнес механізмів у вирішенні існуючих соціальних проблем. Загалом, соціальне підприємництво потрібно розглядати як мультидисциплінарне явище, оскільки базову основу його розуміння формують моральні, соціальні, психологічні, етичні, економічні аспекти суспільного життя, а також питання соціальної справедливості [1].

Державне регулювання є однією із пріоритетних функцій управлінської діяльності, що забезпечує економічний розвиток внаслідок комплексного використання основних механізмів впливу. Посилення розвитку ринкової економіки зумовлює зменшення регулюючої функції державних органів управління, надаючи пріоритет ринковому механізму регулювання та використовуючи у своїй діяльності економічні методи управління [2]. На відміну від традиційного бізнесу, соціальне підприємництво лише розпочинає свій розвиток, а тому зіштовхується із значною кількістю проблем, зокрема: відсутність нормативно-правового визначення та диференціації; державні бюрократичні перепони; суспільна недовіра та необізнаність більшості населення; негативний вплив об’єктивних і суб’єктивних економічних факторів (несприятлива економічна ситуація, розвиток інфляційних процесів, постійне зростання цін, падіння купівельної спроможності населення, значна конкуренція з боку традиційних бізнесових структур, відтік потенційних інвесторів тощо). В умовах воєнного стану негативний вплив усіх перерахованих факторів посилюється і додаються нові (зростання безробіття,

внутрішньо переміщені особи, заморожування заробітної плати), що ще більше ускладнює процеси функціонування та розширення напрямів діяльності соціального підприємництва в Україні [3, 4].

Статистичні дані Європейської Комісії вказують на те, що в країнах Європи сумарно існує понад 2 млн соціальних підприємств. Така кількість відповідає біля 10 % від усього діючого європейського бізнесу, де працевлаштовано понад 11 млн співробітників, тобто 6 % усіх працюючих осіб європейського континенту. При цьому, переважаючими організаційно-правовими формами господарської діяльності соціальних підприємств у європейських країнах є кооперативні утворення (Португалія, Франція, Італія, Іспанія, Греція тощо) або ж соціальні компанії (Великобританія, Бельгія) [5].

Низка українських дослідників, узагальнивши міжнародний досвід специфіки становлення та розвитку соціального підприємництва, визначають такі базові підходи до пояснення сутності та особливостей господарської діяльності у сфері соціального підприємництва [1, 6]: соціальне підприємництво – це такий вид господарської діяльності різного роду підприємств, в стратегії розвитку яких закладена певна частка видатків на соціальні цілі, що в кінцевому підсумку направлені на досягнення соціальної мети; соціальне підприємництво обумовлюється діяльністю таким чином, що вона фокусується не лише на досягнення визначених соціальних, але й запланованих економічних результатів; соціальне підприємництво, самостійно запроваджуючи інноваційний підхід у соціальній складовій своєї діяльності, має інноваційний характер підприємництва та використовує відповідні інноваційні варіанти вирішення існуючих соціальних проблем; соціальне підприємництво визначає такі напрями діяльності, соціальні результати якої безпосередньо спрямовані на певну соціальну верству населення або проблему (наприклад, люди з інвалідністю, люди з алко- або наркозалежністю, безхатченки тощо); діяльність у сфері соціального підприємництва розглядається із системних позицій формування відкритого та справедливого суспільства та визначається окремою формою комерційного підприємства, в якому на пропорційній основі здійснюється розподіл контролюючих функцій, права власності та отриманого багатства.

При цьому, ключовими завданнями у напрямі запровадження концепційних основ у здійсненні соціалізації підприємств виступають такі:

- 1) сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу як інноваційного чинника модернізації національної економіки, а також підвищення її рівня конкурентоспроможності;

- 2) запровадження єдиних підходів і практик до розуміння соціальної відповідальності бізнесу всіма учасниками суспільно-економічних процесів;

3) сприяння розвитку системи нефінансового звітування для різних груп споживачів з метою більшої поінформованості суспільства щодо реалізації суб'єктами господарювання заходів із соціальної відповідальності бізнесу;

4) удосконалення існуючих і запровадження нових форм державно-приватного партнерства для забезпечення економічного, соціального й екологічного розвитку територіальних громад та регіонів [7].

Потрібно відзначити, що соціальне підприємництво, хоч і повільними кроками, але перетворюється на дієвий механізм вирішення нагальних суспільних проблем в Україні, зокрема тоді, коли підприємництво у соціальній сфері охоплює різні соціально незахищені верстви та категорії населення. Для пришвидшення подальшого розвитку соціально корисної підприємницької діяльності потрібна розробка правового забезпечення та норм її регулювання на основі міжнародного досвіду. Головну роль у цьому процесі має відігравати саме держава, яка через механізми стимулювання здатна сформувати стратегію розвитку підприємництва та його взаємодію із соціумом. Передусім, позитивним аспектом для України є використання досвіду передових європейських країн, що полягає у належній державній підтримці та сприянні збільшенню масштабів такого виду діяльності, запровадженні сертифікації господарської діяльності соціальних підприємств, що підтверджує визнання факту здійснення соціально-корисної, некомерційної діяльності, а також застосування міжнародної практики надання грантів з бюджету, кредитів та фінансування окремих інноваційних програм. Також заслуговує на увагу надання фіскальними органами значних податкових пільг за умов, якщо отриманий прибуток використовується для реалізації соціальних цілей підприємства або якщо комерційна діяльність здійснюється у процесі реалізації соціальної мети [8].

В українській практиці державного управління вирішення соціальних проблем традиційно належить до компетенцій державних та місцевих органів влади. Проблемні питання такого змісту, зазвичай, спрямовують до кола проблематики соціальної політики й соціального захисту та вирішуються, передусім, адміністративними методами управління. Проте, враховуючи існуючі упущення та недоліки в практиці реалізації соціального захисту та соціальної політики, позитивне вирішення соціальних проблем у такий спосіб не забезпечує належного рівня їх ефективності. До того ж, внаслідок проведення реформи децентралізації та реформування державної служби низка соціальних напрямів із загальнодержавного рівня була передана до вирішення на рівні територіальних громад, що за умови обмеженості бюджетних ресурсів, не було їм надано першочергового значення. Існування в українському суспільстві невизначеності при віднесенні певної проблеми саме до соціальної категорії, перетворення складних соціальних обставин на

соціальні проблеми ускладнюють не лише процеси державного регулювання у соціальній сфері з позицій економічного їх вирішення, але й зумовлюють відсутність на сучасному етапі єдиного погляду на формування державної політики щодо розвитку соціального підприємництва [1, 9].

За таких умов держава демонструє певні обмежені можливості на підґрунті зростаючої кількості невирішених соціально-економічних і демографічних проблем. Низький рівень матеріального забезпечення, масове безробіття, висока частка вразливих груп населення зумовлюють пошук альтернативних способів вирішення окреслених проблем, серед яких пріоритетним інноваційним інструментом може бути розвиток соціального підприємництва. Діяльність цього сектору передусім спрямована на соціальну та економічну інтеграцію у суспільно-економічне життя соціально незахищених верств населення, зменшуючи існуючий рівень безробіття та зубожіння, розробляючи і реалізуючи різнопланові соціальні заходи тощо [10, 11].

Домінуючими факторами інноваційного розвитку в демократичних державах виступає ринкова економіка та вільна торгівля, які стимулюють винайдення нових напрямів одержання доданої вартості та подальшого економічного піднесення країни. Ефективність запроваджуваних інновацій буде проявлятися внаслідок створення сприятливих економічних умов для розвитку підприємництва та функціонування прозорої ринкової конкуренції. Інтенсифікація інноваційних процесів має здійснюватися в тісному взаємозв'язку із фінансуванням інновацій та залученням внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Інновації будуть виступати потужним двигуном економічного зростання національної економіки лише тоді, коли забезпечуються сприятливі умови в системі формування державної економічної політики [12, 13].

На основі комбінування різних типів інновацій, що були введені Й. Шумпетером та Г. Дізом, українська дослідниця К. Смаглій запропонувала таку типологію інновацій у сфері розвитку соціального підприємництва [14]:

- 1) створення нових видів продуктів чи надання послуг, які раніше до цього на ринку не існували;
- 2) постачання на ринок уже відомих товарів або надання послуг, але вже за значно нижчою ціною;
- 3) налагодження доставки вже відомих продуктів чи надання послуг на нові ринки, учасниками яких є малозабезпечені споживачі;
- 4) зростання частки використання праці вразливих верств населення для виготовлення вже відомих товарів чи надання послуг;
- 5) створення бізнес-компаніями відповідних дочірніх підприємств для здійснення реінвестування їх надходжень на соціальні цілі та потреби;
- 6) розробка і втілення на практиці нових напрямів залучення споживачів відомих товарів чи отримуваних послуг до активної соціальної діяльності;

7) запровадження нових моделей генерування прибутку від продажу вже відомих товарів чи послуг для забезпечення постійних фінансових надходжень та подальшого їх спрямування на реалізацію нагальних соціальних програм.

Відтак, запровадження інновацій здатне забезпечити соціальному підприємству виживання в жорстких ринкових умовах і одночасне досягнення поставленої соціальної мети.

Пріоритетна місія соціального підприємства, як інноваційної форми підприємницької діяльності, дозволяє винаходити та впроваджувати інноваційні економічні та соціальні рішення, що здатні змінювати життя пересічних громадян, поліпшувати середовище їх існування і підвищувати добробут, а також формувати сприятливі умови доступу соціально незахищених верств населення до загальних благ сучасного світу. У багатьох країнах на сучасному етапі запроваджувані ініціативи соціального підприємства часто випереджають діяльність державних органів управління на поточні виклики, тим самим створюючи мільйони нових робочих місць. Такі процеси генерують значний фінансовий капітал до державного та місцевого бюджетів у вигляді податків, стимулюють надходження інвестицій, а також переконливо доводять свою ринкову конкурентоспроможність порівняно з іншими альтернативними моделями соціально-економічного розвитку [15].

Потрібно відзначити, що потреба інновацій у розвитку соціального підприємства зумовлена тим, що вони сприяють появі нових підходів до вирішення існуючих соціально-економічних проблем, підвищенню ефективності господарської діяльності підприємств та розширенню позитивного соціального впливу на суспільство. Зокрема, впровадження технологічних, організаційних та фінансових інновацій надає такі пріоритети:

1. Забезпечення доступності (завдяки цифровим інструментам та онлайн-платформам соціальні підприємства можуть легше взаємодіяти зі своїми споживачами та партнерами, а також розширювати свою діяльність).

2. Розширення соціального впливу (нові бізнес-моделі, що базуються на інноваційних технологічних рішеннях, дозволяють ефективніше вирішувати нагальні соціальні проблеми: бідність, екологічні виклики, нерівність тощо).

3. Підвищення стійкості підприємств (запроваджувані інноваційні підходи до управління та залучення додаткового фінансування, такі як краудфандинг, грантова діяльність або соціальні інвестиційні фонди сприяють довгостроковій стабільності).

4. Формування нових партнерських відносин (інновації відкривають можливості для співпраці між державними установами, бізнесом і громадськими організаціями, створюючи синергетичний ефект в реалізації спільних проектів).

Загалом запровадження інновацій допомагає адаптуватися до викликів процесів глобалізації та цифровізації, що є важливим аспектом у забезпеченні конкурентоспроможності соціального підприємства у сучасному світі.

При цьому держава має відігравати ключову роль у створенні сприятливих умов для розвитку соціального підприємництва, використовуючи такі основні напрями впливу (табл. 1).

Таблиця 1

Роль та напрями державної політики у сприянні розвитку соціального підприємництва на інноваційних засадах

Напрями державної політики	Характеристика інноваційних напрямів державної політики
1. Фінансова підтримка	Надання податкових пільг, субсидій, грантів та кредитних програм для подальшого розвитку соціального підприємництва. Створення державних фондів для інвестування в соціальні стартапи або проекти з високим соціальним впливом на суспільство загалом та/або територіальну громаду.
2. Інфраструктурна підтримка	Створення на загальнодержавному та регіональному рівнях центрів інновацій, акселераторів, хабів для соціальних підприємців, що сприяють обміну досвідом, генерації ідей та реалізації проектів.
3. Нормативно-правове забезпечення	Формування законодавчої бази, яка визнає соціальне підприємництво як окремий сектор економіки, забезпечує його правовий статус та створює регуляторні умови для діяльності соціальних підприємств.
4. Партнерство між секторами	Заохочення до співпраці між державними органами, приватним сектором і громадськими організаціями. Створення платформ для діалогу, які дозволяють обмінюватися ідеями, досвідом і ресурсами.
5. Освітні програми	Розвиток програм навчання із соціального підприємництва в освітніх закладах, проведення тренінгів та семінарів для підвищення кваліфікації підприємців у цій сфері.
6. Популяризація соціального підприємництва	Релевантне інформування суспільства про переваги та успіхи соціальних підприємств через медіа, громадські заходи, конкурси та фестивалі.

Джерело: сформовано авторами.

Серед головних засад інноваційного підходу до формування державної політики у підтримці розвитку соціального підприємництва необхідно виокремити діяльність щодо зростання кількості створених соціальних стартапів і інкубаторів соціальних ініціатив на запровадження спеціальних програм та грантової діяльності, а також сприяння в утворенні екосистеми соціального підприємництва на основі співпраці держави, приватних та громадських організацій. При цьому важливим аспектом є моніторинг та

оцінка впливу реалізованих політик для визначення їхньої ефективності та вдосконалення у майбутньому.

Успішна інтеграція інноваційних підходів у державну політику щодо розвитку соціального підприємництва потребує кваліфікованої міжсекторної співпраці. Державні органи влади, приватний сектор та громадські організації мають об'єднувати зусилля у створенні сприятливого середовища для отримання мультиплікативного ефекту. На перспективу дослідження доцільно спрямовувати на проведення аналізу щодо довгострокового впливу інноваційних ініціатив, вдосконалення нормативної бази та розвиток інструментів соціальної відповідальності бізнесу.

Висновки. Отож, в сучасних реаліях соціальне підприємництво рахується одним із головних та ефективних інструментів щодо застосування інноваційних підходів до вирішення нагальних соціальних проблем як суспільства, так і малого та середнього бізнесу, виступаючи лідером у різних галузях національної економіки будь-якої демократичної країни. Соціальне підприємництво визнається інноваційною формою підприємництва, що поєднує економічну і соціальну діяльність, при цьому надаючи пріоритетне значення вирішенню соціальних проблем та забезпеченню сталого розвитку громадянського суспільства.

В розрізі державного управління соціальне підприємництво стає важливим чинником забезпечення соціальної рівності, подолання бідності та розв'язання нагальних соціальних проблем. Воно спонукає до появи нових форм громадської участі, сприяє створенню робочих місць та розвитку регіонів. Такий вимір соціальної економіки потребує впровадження інноваційних напрямів для ефективного управління державною політикою у цій сфері. Інноваційні засади формування державної політики (фінансова підтримка, інфраструктурна підтримка, нормативно-правове забезпечення, партнерство між секторами, партнерство між секторами, популяризація соціального підприємництва) у забезпеченні подальшого розвитку соціального підприємництва є необхідною умовою для досягнення сталого соціально-економічного прогресу. Впровадження сучасних інструментів і технологій, а також активна участь усіх зацікавлених сторін (державні органи влади, приватний сектор та громадські організації) сприятиме створенню більш справедливого та інклюзивного суспільства.

У подальшому дослідження мають зосередитися на деталізації механізмів міжсекторної взаємодії, створенні цифрових екосистем для соціальних підприємств, а також розробці індикаторів оцінки впливу державної політики на розвиток соціального підприємництва. Аналіз ефективності цих інновацій сприятиме формуванню стійких моделей, які зможуть адаптуватися до глобальних викликів та потреб локальних громад.

Література:

1. Голубєв О. В. Розділ 1.4. Актуалізація регулювання розвитку соціального підприємництва в умовах воєнного стану. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій: колективна монографія*. 2022. С. 43–58. Вид-во REICST. DOI: <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-01-04>.
2. Климчук О.В. Принципи формування енергетичної політики України на засадах конкурентоспроможності в умовах економічного розвитку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2016. Вип. № 7 (11). С. 64–73.
3. Ачкасова О. Розвиток соціального підприємництва в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-40>.
4. Самборська О.Ю., Климчук О.В. Негативний вплив війни на зайнятість та доходи українців. *Інноваційна економіка*. 2023. №3 (95). С. 63–69. DOI: [10.37332/2309-1533.2023.3.8](https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.3.8).
5. Міжнародний досвід соціального підприємництва і перспективи його застосування в Україні. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/zarubizhnyy-dosvid-sotsialnoho-pidpryyemnytstva-i-perspektyvy-yoho>.
6. Свинчук А.А., Корнецький А.О., Гончарова М.А., Назарук В.Я., Гусак Н.Є., Туманова А.А. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник. Київ: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. 188 с.
7. Гриник О. І., Сисоєва І. М. Соціалізація підприємства як важіль інноваційного розвитку. *Держава та регіони*. 2020. № 5. С. 40–44. URL: <http://www.econom.stateandregions.zp.ua/archive?id=123>.
8. Шаульська Л. В., Кабаченко Г. С. Розвиток соціального підприємництва як напрям державного регулювання ринку праці. *Економіка і організація управління: Збірник наукових праць*. 2016. № 2 (22). С. 299–308.
9. Шапошников К. С., Покатаєва О. В., Дука А. П. Державне регулювання розвитку соціального підприємництва в національній економіці: актуальні проблеми сьогодення. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. 3. С. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-3-03-09>.
10. Дороніна О. А., Мазур Г. Ф., Климчук О. В., Якімова Н. С. Значення соціально-демографічного прогнозування в реалізації стратегії економічного розвитку. *Економіка та держава*. 2021. № 3. С. 14–17. DOI: [10.32702/2306-6806.2021.3.14](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.3.14).
11. Андрущенко А. І., Рябець І. М. Соціальне підприємництво як інноваційний механізм підвищення якості життя найбільш уразливих прошарків населення. *Socioprостір: міждисциплінарний зб. наук. праць з соціології та соціальної роботи*. 2017. № 1. С. 12–16.
12. Климчук О.В. Економічна сутність розвитку інноваційних процесів у виробництві біопалива. *Вісник аграрної науки*. 2014. № 8. С. 62–65.
13. Климчук О.В. Регуляторні процеси у формуванні сталого соціально-економічного розвитку України. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції*. Вінниця: ВНТУ, 2023. С. 55–57. URL: <https://dSPACE.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/52183/2/zbirn2023.pdf>.
14. Смаглій К. Зміни творить кожен із нас: соціальне підприємництво та стратегічна філантропія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 207 с.
15. Ільченко В. Інновації в соціальному підприємстві як нестандартний погляд на проблеми. *Держава та регіони*. 2022. № 2 (125). С. 80–83. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-13>.

References:

1. Holubiev, O. V. (2022). Rozdil 1.4. Aktualizatsiia rehuliuвання rozvytku sotsialnoho pidpriemnytstva v umovakh voiennoho stanu [Section 1.4. Updating the regulation of social entrepreneurship development under martial law conditions]. *Naukovo-osvitnii innovatsiinyi tsentr suspilnykh transformatsii: kolektyvna monohrafiia – Scientific and Educational Innovation Center for Social Transformations: a collective monograph*. Vyd-vo REICST, 43–58. Retrieved from DOI: <https://doi.org/10.54929/monograph-02-2022-01-04> [in Ukrainian].
2. Klymchuk, O. V. (2016). Pryntsypy formuvannya enerhetychnoi polityky Ukrainy na zasadakh konkurentospromozhnosti v umovakh ekonomichnoho rozvytku [Principles of formation of Ukraine's energy policy on the basis of competitiveness in the context of economic development]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics. Finance. Management: topical issues of science and practice*, 7(11), 64-73 [in Ukrainian].
3. Achkasova, O. (2022). Rozvytok sotsialnoho pidpriemnytstva v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Development of social entrepreneurship in Ukraine under martial law conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 37, 1-7. Retrieved from DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-40> [in Ukrainian].
4. Samborska, O. Iu., Klymchuk, O. V. (2023). Nehatyvnyi vplyv viiny na zainiatist ta dokhody ukraintsiv [The negative impact of the war on employment and income of Ukrainians]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy*, 3(95), 63-69. Retrieved from DOI: 10.37332/2309-1533.2023.3.8 [in Ukrainian].
5. Mizhnarodnyi dosvid sotsialnoho pidpriemnytstva i perspektyvy yoho zastosuvannya v Ukraini [International experience of social entrepreneurship and prospects for its application in Ukraine]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen – National Institute for Strategic Studies*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/zarubizhnyy-dosvid-sotsialnoho-pidpryyemnytstva-i-perspektyvy-yoho> [in Ukrainian].
6. Svynchuk, A. A., Kornetskyi, A. O., Honcharova, M. A., Nazaruk, V. Ia., Husak, N. Ie., Tumanova, A. A. (2017). Sotsialne pidpriemnytstvo: vid idei do suspilnykh zmin [Social entrepreneurship: from idea to social change]. Posibnyk – Manual. Kyiv: TOV «PIDPRYIEMSTVO «VI EN EI», 188 [in Ukrainian].
7. Hrynyk, O. I., Sysoieva, I. M. (2020). Sotsializatsiia pidpriemstva yak vazhil innovatsiinoho rozvytku [Enterprise socialization as a lever of innovative development]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 5, 40-44. Retrieved from <http://www.econom.stateandregions.zp.ua/archive?id=123> [in Ukrainian].
8. Shaulska, L. V., Kabachenko, H. S. (2016). Rozvytok sotsialnoho pidpriemnytstva yak napriam derzhavnogo rehuliuвання rynku pratsi [Development of social entrepreneurship as a direction of state regulation of the labor market]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia – Economics and management organization*, 2(22), 299-308 [in Ukrainian].
9. Shaposhnikov, K. S., Pokataieva, O. V., Duka, A. P. (2022). Derzhavne rehuliuвання rozvytku sotsialnoho pidpriemnytstva v natsionalnii ekonomitsi: aktualni problemy sohodennia [State regulation of social entrepreneurship development in the national economy: current issues]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia – Problems of modern transformations. Series: economics and management*, 3, 1-6. Retrieved from DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-3-03-09> [in Ukrainian].
10. Doronina O. A., Mazur, H. F., Klymchuk, O. V., Yakymova, N. S. (2022). Znachennia sotsialno-demohrafichnoho prohnozuvannya v realizatsii stratehii ekonomichnoho rozvytku [The importance of socio-demographic forecasting in the implementation of economic development strategy]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the state*, 3, 14-17. Retrieved from DOI: 10.32702/2306-6806.2021.3.14 [in Ukrainian].

11. Andrushchenko, A. I., Riabets, I. M. (2017). Sotsialne pidpriemnytstvo yak innovatsiinyi mekhanizm pidvyshchennia yakosti zhyttia naibilsh urazlyvykh prosharkiv naselennia [Social entrepreneurship as an innovative mechanism for improving the quality of life of the most vulnerable segments of the population]. *Sosioprostrir: mizhdystsyplinarnyi zbirnyk naukovykh prats z sotsiologii ta sotsialnoi roboty – Sociospace: an interdisciplinary collection of scientific papers on sociology and social work*, 1, 12-16 [in Ukrainian].
12. Klymchuk, O. V. (2014). Ekonomichna sutnist rozvytku innovatsiinykh protsesiv u vyrobnytstvi biopalyva [Economic essence of the development of innovative processes in biofuel production]. *Visnyk aharnoi nauky – Bulletin of Agrarian Science*, 8, 62-65 [in Ukrainian].
13. Klymchuk, O. V. (2023). Rehuliatorni protsesy u formuvanni staloho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [Regulatory processes in the formation of sustainable socio-economic development of Ukraine]. *Suchasni tendentsii rozvytku finansovykh ta innovatsiino-investytsiinykh protsesiv v Ukraini: Materialy VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Current trends in the development of financial, innovation and investment processes in Ukraine: Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference*. Vinnytsia: VNTU, 55-57, Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/52183/2/zbirn2023.pdf> [in Ukrainian].
14. Smahlii, K. (2014). Zminy tvoryt kozhen iz nas: sotsialne pidpriemnytstvo ta stratehichna filantropiia [Each of us makes change: social entrepreneurship and strategic philanthropy]. Kyiv: Vydavnychyi dim «Kyievo-Mohylianska Akademiia», 207 [in Ukrainian].
15. Ilchenko, V. (2022). Innovatsii v sotsialnomu pidpriemnytstvi yak nestandartnyi pohliad na problemy [Innovations in social entrepreneurship as a non-standard view of problems]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 2 (125), 80-83. Retrieved from DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-13> [in Ukrainian].